

УДК 84.161.2
ББК 84.4Укр6
О-61

СКАРБИ: молодіжна серія
Серія заснована 2015 року

Опільський, Юліан

О-61 Ідоли падають ; Золотий Лев / Юліан Опільський.
— К. : Знання, 2016. — 304 с. — (Скарби: молодіжна серія).

ISBN 978-617-07-0237-1 (серія)

ISBN 978-617-07-0274-6

Історичні повісті Юліана Опільського (1884—1937) “Ідоли падають” і “Золотий Лев” переносять читача у часи Київської та Галицько-Волинської держав. У першій повісті відтворена складна, повна інтриги боротьба князя Володимира за прийняття християнства і створення сильної держави. У другій розповідається про спротив Данила Галицького розбійним нападам зовнішніх ворогів. Повісті приваблюють гострим сюжетом, відтворенням колориту життя у давні часи, людяністю та уболінням героїв за долю рідного краю. Вони спонукають нас замислитися над історією та зберігають свою актуальність і сьогодні.

УДК 84.161.2
ББК 84.4Укр6

Літературно-художнє видання

Скарби: молодіжна серія

ОПІЛЬСЬКИЙ Юліан (РУДНИЦЬКИЙ Юрій Львович)

ІДОЛИ ПАДУТЬ. ЗОЛОТИЙ ЛЕВ

Обкладинка та художнє оформлення Олега Грищенка

Підп. до друку 24.10.2016. Формат 84×108 1/32.
Папір офс. Гарнітура SchoolBook. Друк офс.
Ум. друк. арк. 15,96. Обл.-вид. арк. 16,2. Зам. 16-296.

Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009.
Тел.: (044) 234-80-43, 234-23-36.
E-mail: sales@znannia.com.ua, http://www.znannia.com.ua

ISBN 978-617-07-0237-1
(серія)

ISBN 978-617-07-0274-6

© Видавництво “Знання”,
оформлення, 2016

ІДОЛИ ПАДУТЬ

КНИГА ПЕРША

I

НА ЗОРІ

Кривавий твій прихід сьогодні, Бальдуре!¹ З-поза Дніпра встаєш, неначе пожежа від печенізької стіни. Твоє проміння, наче відблиск похоронної костриці Брунгільди², звіщає мені ніч, безпросвітну ніч — смерть! Нехай Гель³ проглине прокляті духи зрадників і боягузів...

Швидким рухом відкинула м'яке покривало і встала з ложа. Яскраве сяєво облило чудове тіло двадцятикілька-

¹ *Бальдур (Бальдр)* — бог краси і добра у скандинавській міфології, син Одіна (верховного бога). (*Тут і далі — прим. ред.*)

² *Брунгільда* — валькірія, мета якої — вибрати найбільших героїв серед загиблих та перенести їх у Валгаллу (житло бога Одіна, де за його вибором спочивають звитяжні воїни після їхньої смерті), де вони ставали героями, що на чолі з Одіном битимуться з армією мертвих.

³ *Гель* — пекло у скандинавців. (*Прим. авт.*)

літньої жінки, як з рожевого мармуру. Золотисте волосся спадало буйною хвилею на її плечі. Проміння Бальдура оперізувало м'яку лінію бедер та пруживі стегна. Пташки аж заходилися від щебету, якби хотіли звеличати героїську красу Рогніди.

Її глибокі, темно-сині очі суворо гляділи у віддаль, і тільки кармінові уста були дещо спалені гарячкою. Задумалася. “Довго не було його тут... довго! Чотири роки минуло, відколи востаннє розпрощався з нею. І як розпрощався. На молот Тора¹! Чому рука наймогутнішого з азів² не впала тоді на голову Володимира? Він засміявся, виходячи, погладив голівку маленького Ізяслава, а до неї сказав тільки: “Я йду і швидше затужиш за мною, ніж я вернусь. Ти забула, що в мене жінок і мужської сили доволі...” Молот Тора не впав на його голову. Він сам, наче той молот, наче полум'я бога Льокі³, пробігав переможно широкими землями свого царства. Усі подивлялися його, навіть вона... Ах, чому норни⁴ дали йому в руки меч, від якого згинув Рогволод та його сини? Єдиний герой, який переїхав крізь полум'я, що окружало непробитою стіною її серце, був її кровним ворогом...”

Вона нагадала собі, що за хвилину прийде сюди Володимир. Прийде покарати її. Здригнулася.

На майдані служба несла дрова у пекарню, годувала дріб, виганяла товар. Старий дворецький її батька — Снорре молився до сходу сонця, а Володимирові ратники глумливо приглядалися звіддала. Бистроока Рогніда догадалася чому: на шиї одного з них доглянула мосяжний хрестик.

- Ах, це ті, що вірують у візантійського бога!
- Почула у сусідній кімнаті мужський голос.
- Мирославо, поклін тобі з ранком!

¹ Тор — бог грому та блискавки, син Одіна. Тор має бойовий молот, удар якого спричинює грім та яким бог вбивав велетнів.

² Ази — добрі боги.

³ Льокі (Локі) — бог бешкетування, жартів та обману; винахідник обману.

⁴ Норни — богині судьби. (Прим. авт.)

— Добро й тобі з приходом! — відповів мелодійний жіночий голос.

— Чи твоя княгиня вже встає?

— Ні, ще спить!

— Ти її збуди! Князя щойно не видко.

— Як-то? То князя тут нема?

У голосі дівчини звучало крайнє збентеження.

— Ми тут наладили снідання і ждемо на поклик. Я забавляю Ізяслава, щоб не перешкодив князеві, а ти кажеш...

— Я кажу правду! Я спав зі Свеном Свафарсоном у передній княжого терему, коли десь по півночі Володимир вернувся від княгині незвичайно схвилюваний. Я приніс йому вина, але він кинув чарку на землю, а сам аж до ранку ходив по кімнаті. Перед хвилиною станув на порозі і гукнув: “Кличте дружину, їдемо у Вишгород, але раніше зайдемо ще до княгині”. Ось чому я прийшов.

Мирослава аж у долоні сплеснула.

— Перуне¹, Стрибоже²! Яку ж то знову бурю ви затіяли?

— Не тобі, Мирославо, судити бога за волю князя!

Голоси притихли.

Рогніда відкинула волосся на плечі. Її брови стягнулися, очі засвітилися похмуро вогнем.

— Він іде сюди! — пробурмотіла. — О, він найде мене!

І швидко стала надягати на себе білу сорочку та парчеву опинку. Лице змила водою, гребенем зі слонової кості стала розчісувати золотисте волосся. Коли почала сплітати його у дві коси, завагалася:

— Він любив моє волосся. Воно одне розбуджувало в нього ніжніше слово, пестощі, усміх. Не заплести?.. Ха! Ха!

В її руці блиснули широкі гострі ножиці. Довго дивилася Рогніда на відтяті коси, мов месник на відрубану голову ворога. На землю упав увесь утрачений скарб її дівочої

¹ Перун — бог грому, блискавки, бурі та війни. (Прим. авт.)

² Стрибог — бог-отець у слов'янській міфології, бог вітру.

гордості. Бо хоч Володимир знівечив її силою, та не опанував її серця. Ці пахкі коси, символ її жіночої честі, це стяг перемоги над насилою. І вона носила його аж до цієї хвилини — хвилини смерті. А тепер нехай цей волос покаже князеві, що і в останній хвилині вона визиває його! Він же любив цей волос...

Жваво накинула на плечі синій, золотим позументом та самоцвітами обшитий плащ, всунула ноги у сині черевички грецької роботи, а на розсипані безладно кучерики наложила золоте чільце з карбункулами. Підняла ніж із землі та сховала його на грудях. Стала посередині кімнати, горда, як Фрігг¹, що приймає у Вальгаллі вибранців-валькірій.

Із тріскотом відчинилися двері, а в них станув високий, кремезний чоловік. Не своєю поставою притягав увагу, а поглядом великих синіх очей та гарними суворими рисами. Вони нагадували лише Святополка в будові вилиці та носа. Чоло мав високе, а повні уста проявляли якусь м'якість, незнану зовсім великому батькові Володимира. Густий вус закривав частинно губи і спадав по обох боках, надаючи поваги усій поставі володаря. Виглядав щонайменше на тридцять п'ять років, на сім-вісім років більше. Мав на собі звичайний шкіряний одяг княжого ратника, легкі варязькі² лати та кінчастий шолом. Тільки при поясі висів довгий тугий меч, у ручці якого червонів рубін завбільшки лісового горіха, та кривий, східним філіграном прикрашений ніж. Обшитий багром плащ великого князя покривав зброю простого гридн³-дружинника. Видко, князь вибирався в якийсь дальший похід, та ховався з цим. Увійшов, скинув з плечей плащ і склав на грудях могутні рамена, на яких виступили грубезні вузли м'язів. Рогніда склонила голову, та не віддала приземного покло-

¹ Фрігг — верховна богиня у скандинавській міфології, дружина Одіна; покровителька кохання, шлюбу, домашнього вогнища, дітонародження; є провидицею.

² Варязький — варягами звали в давній Русі скандинавських дружинників. (Прим. авт.)

³ Гридн — охоронець.

ну, належного володареві. Випрямилася у весь ріст і зміло глянула в очі Володимира. Його брови стягнулися грізно, коли заговорив до неї.

— Не віддаєш належного поклону, Рогнідо! — сказав низьким голосом, гамуючи гнів.

— Не віддаю, бо не знаю, кого вітаю, чи мужа, чи князя, чи суддю, чи... ката.

— Ах, то ти з цього боку починаєш? Накликуєш на себе мій гнів? За ніч він уже досить вигорів, наче покинене пастухами багаття. Навіщо ти докладаєш до нього дрів?

Рогніда гордо підняла голову.

— У полум'ї Муспеллю¹ згине весь світ, боги, люди, велетні. Тільки дурень тікає від долі, тільки боягуз лякається її. Я дочка і внука вікінгів, сама викликаю її. Твій удар — це удар жорстокої долі, я жду її, бо знаю, що помста теж записана у майбутньому таємничими руками. Хто побиває безрідних, той нехай сподівається помсти від безіменних.

На Володимирові не слідно було враження промови. Він тільки любувався пишною появою чудової жінки.

— Проклятий нехай буде той, хто задумав насильно добути любов жінки! — крикнув нагло.

Піднесена рука Рогніди впала, і зачудовання відбилося на її лиці.

— Насилою ніколи... тільки силою, — відповіла мимохить.

Князь доторкнувся віщим словом найбільш пекучої рани її серця.

— У тобі, Рогнідо, не було любові, нема її, а тепер бачу, що й ніколи не буде. Ти холодна, як скандинавські фіорди². Нема в тобі ні іскорки святого вогню, який гріє людські серця, нема!.. А є тільки впертість, мов та гранітна скала високого фіельду³, мов топори твоїх предків!

¹ Муспелль (Муспельгейм) — у скандинавській міфології один із дев'яти світів, вогняне царство; існував ще до появи усього живого.

² Фіорд — довга й вузька морська затока, переважно з високими стрімкими берегами.

³ Фіельд — платоподібна гірська вершина на Скандинавському півострові; вкрита льодовиком або тундровою рослинністю.